

- Uudised
- Kalender
- Abiks taotlejale
- Dokumendid
- Põhikiri
- Majandusaasta aruanded
- Projektid
- Sündmused**
- Kasulikud lingid
- Astu liikmeks
- Liikmed
- Liikmeala
- Partnerid
- Kontakt
- Videod
- Arhiiv
- Kohalik toit
- Hiiumaa arengustrateegia koostamine

Sündmused

Ettevalmistav projekt: Biosfäärialade koostöö

Aruanne

Biosfääri alade koostööd ettevalmistava rahvusvahelise koostööprojekti nõupidamine Leonidio LAGga (Kreeka).

05-09. juuli 2017

Osalevad Jan Ignahhin, Reet Kokovkin, Ilmi Aksli, Mihkel Undrest (Saarte kalandus)

Lähetuse eesmärk oli tutvuda partneritega Kreekas, Leonidio omavalitsuses, kes soovivad koostööd biosfääri programmiala rakendamiseks. Esimene tutvus Christina Kalathaga sõlmiti 2016 aasta detsembris Båstadis (Rootsi) toimunud Euroopa CLLD konverentsil.

5. juuli Kolmapäev

Saabumine linna, ööbimine hotellis Ülemiste.

6. Juuli Neljapäev

kl 5.00 peab olema Lenujaamas, sest seoses EL eesistumisega võtab turva rohkem aega.

Lend: Tallinn 7.00 – München 11.15 – Ateena, saabumine 14.45

Autorent, sõit Ateena – Leonidio, saabumine ca 21.

Vastuvõtjate tervitused.

Leonidio on Kreeka mõistes tavapärase kogukond Arkaadias, Peloponnesosel. Alates 2011. aasta kohaliku omavalitsuse reformist kuulub see Lõuna-Kynouria omavalitsusüksusesse, mille kogupindala on 420000 km². Leonidio linnas, mis ümbritsetud kõrgete mägedega, elab ca 3000 elanikku. Linn on **Tsakonia** piirkonna pealinn, mis on tuntud oma kultuuriliste ja keeleliste eripärade poolest, ja asula ise on traditsioonilise arhitektuuriga, mis on kaitstud arhitektuuriala, linna piires on hoonete ehitamiseks väga ranged eeskirjad.

Linnast 4 km kaugusel asub maaliline Leonidio sadam Plaka, mis on peamiselt turismisadam, kuid on olemas ka väike kalakäi. Sadamas, vahetult mere ääres on mitmeid restorane ja baare.

Igal aastal korraldatakse **Tsakoonia baklažaani festivali**, mis meelitab ligi tuntud kokasid üle kogu Euroopa ja on muutnud üha populaarsemaks. Selle festivali ajaks oli meid kutsutud tutvuma koostöö võimalustega.

Meid võtsid vastu Christina Kalatha ja Ivana Kalaver Parnonase arenduskeskusest.

7. juuli Reede

Parnonase kohaliku arengufirma kontoris seminar

Parnonase piirkondlik arendusettevõtte (PARNONAS S.A.) loodi 1995. aasta 26. septembril. Ettevõtte peamine eesmärk on Parnonase piirkonna majanduslik ja kultuuriline areng.

Ettevõtte eesmärgid on:

- kohalike omavalitsuste ja nende ühenduste teaduslik ja tehniline tugi ning detsentraliseeritud riikliku halduse toetamine.
- Kohalike omavalitsuste, aga ka laiema piirkonna ettevõtlusalase, majandusliku ja jätkusuutliku arengu edendamine
- keskkonnakaitse tegevuste arendamine
- programmis osalemine ja asjakohaste poliitikavaldkondade rakendamine omavalitsuste tasandil või laiemas geograafilises piirkonnas.
- Ettevõtte peamised tegevusvaldkonnad on seotud Euroopa struktuurifondide ja investeringufondide, maaelu integreeritud arendamise, looduskeskkonna kaitse ja haldamisega, rahastamisprogrammide kavandamise ja elluviimise ning sotsiaalpoliitika meetmete rakendamise ning tutvustamisega.

Ettevõtte tegevuspiirkonnaks on Ida-Peloponnesose 12 valda 3 maakonnas.

Arendusfirmas töötab kokku 38 inimest, neist 22 põhikohaga ja 16 kaasatud eksperti.

LEADER 2014-2020 perioodil rakendatakse CLLD. Maaelu ministeeriumi kohaliku strateegilise CLLD / LEADER 2014-2020 meetme ettevalmistamise käigus kiideti heaks kohaliku tegevusrühma Parnononase programm "Ida-Peloponnesos. Biosfääri kaitseala kui ettevõtluse uuenduse ala", avaliku sektori kogueelarvega 11 700 000 eurot. Programm hõlmab era- ja avaliku huvi valdkondi, mida rahastab Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF).

Ida-Peloponnesose piirkond loodab saada UNESCOlt sertifikaati Biosfääri programmiala loomiseks. Kavandatav biosfääri programmiala hõlmab ligikaudu 320000 ha ja sellel on umbes 45000 elanikku.

Koostööna peamise eesmärgina nähakse kogukonna kaasamist, teavitamist ja koolitamist, millega Lääne - Eesti saarte Biosfääri programmialal on vaja samuti tegeleda. Tulevase koostööprojekti partneriteks võib Parnonase ja Hiiumaa kõrval saada ka Saarte Kalandus, kelle esindaja Mihkel Undrest võttis kohtumisest osa. Kreeklaste vastukülaskäik on planeeritud septembri keskele 2017.

10:05 ■ 10:10 | Tervitussõnad Mr. Charalambos Lysikatos, Arendusfirma President ja Lõuna Kynouria vallavanem,

10:10 ■ 10:25 | LAG of Parnonas ettekanne piirkonnast, direktor Mr. Marinis Beretsos

10:25 ■ 10:40 | Hiiumaa Leader LAG ettekanne biosfääri alast, Reet Kokovkin

10:40 ■ 11:00 | ettekanne rahvusvahelise projekti tegevustest. "Biosphere Reserve Value to the Local Community" – Biosfääri ala kasu kohalikule kogukonnale, Ms Christina Kalatha, metsateadlane, partner

11:00 ■ 11:15 | ettekanne projekti tegevustest ja tulemustest, Evangelos Pappas, Evi Alexandropoulou / OIKOM Environmental Studies Ltd

11:15 ■ 12:00 | Diskussioon-kokkuvõtted

12:00 ■ 14:00 | külastused: Tsikaliotis Torn, Kultuurivabrik, Kohaliku looduse keskus, Tsakonia naiste kooperatiiv ja Kämping Semeli

14:30 Lõuna Plaka sadamas

Loodusekeskus on rajatud endisesse elamusse, millest hiljem sai kool, ja siis alles valla looduskeskus. Maja on kaunistatud rikkalike laemaalingutega, mistõttu pole ime, et on võetud range arhitektuurivalve alla. Lastele ja täiskasvanutele pakutakse ülevaatlikku tuuri piirkonna loodusest, aga ka erinevaid koolitusprogramme.

Kohalik muuseum Tsikaliotis Torn on samuti rajatud kirju minevikuga hoonesse. Algselt üliku kindlus-koduks loodu seisis mitu aastat omaniku ootel tühjana, kuni omavalitsus selle ostis, kasutas vahepeal poistekooli tarbeks ja siis muuseumiks kujundas. Hoone pidi algselt kaitsma oma elanikke, milleks ehitati rohkesti laskeavasid, peiduurkaid laste ja naiste tarbeks, isegi trepiastmed olid ehitatud eri kõrgusteks-laiusteks, et ründava vaenlase sammu segi ajada. Vaenlaseks loeti peamiselt türklasi, kes kuuldavasti siiski maja ei rünnanud.

Kultuuritehas on uus arendus, töötanud paar aastat. Renoveeritud hoones töötab kultuurikeskus kinosali, muuseumi ja tööruumidega nii kultuuritöötajatele kui omavalitsuse ametnikele. Muuseumi väljapanek tutvustab piirkonna kultuuripärandit alates rahvatantsust kuni kaubanduseni. Igati pop ja noortepärane esitus.

Kino/konverentsisaalis oli väljapanek kohaliku kunstniku Nestor Varveri töödest, kes väidetavalt viibis Pariisis samal ajal Van Goghiga.

REEDE õhtupoolik - Festival Melitzazz of Leonidio pealkirjaga [«Loving Melitzazz 2017»](#)

Tegemist on mitmendat aastat korraldatava toidu ja kultuurfestivaliga. Toidu esi-nimeks on road, mis valmistatud ainult Leonidio piirkonnas kasvatatavast munataimest. Alates 1996 aastast on [tsakoonia baklažaan](#) Euroopa kaitstud päritolu märgistusega kultuuride nimekirjas. Baklažaan ise on välimuselt eripärane – valkjale viljakestale oleks nagu pintsliiga tõmmatud lillad jooned, suuruselt kiduram (ilmselt kuiva kliima tõttu) kui meie seda oleme poes nägema harjunud. Munataimest tehakse kõiki toitusid, alates toorsalatitest ja küpsetatud eelroogadest kuni marmelaadi ja likööri välja. Poodide vaateakendelgi olid dekoori-elementina baklažaanid esindatud. Festivali ajal suureneb linnarahva arv poole võrra – arvatavalt on külastajaid umbes 3000, silma järgi rohkemgi. Kogu linnas toimuvad kontserdid ja kultuurisündmused, kohvikud-restaurantid on lahti hiliste öötundideni.

Õnnestus osaleda filmi "[Loving Vincent](#)" Kreeka esilinastusel. See väga eriline film valmis Euroopa 2016 aasta Wrocław'i kultuuripealinna programmi egiidi all. Kõik filmi 65,000 kaadrit maaliti õlivärvidega lõuendile sama tehnikat kasutades nagu Van Gogh omal ajal. Kunstnike tiimis, kes filmi valmimiseks tööd tegid, oli 115 maalijat. Kuna film jõuab levisse 2017 aasta sügisel, soovitame soojalt seda ka vaatama minna – igatahes meie saime uskumatu elamuse.

Sellise esindusliku programmi taustal saab hinnata festivali taset.

Kogu festivali ajal toimus kogu linnas erinevaid kunsti-, muusika- ja toidusündmusi, rohkelt näitusi ja kontserte. <http://www.melitzazz.gr/en/>

8. juuli Laupäev

Monemvasia kindluse külastus – Biosfäärialaga tutvumine, LEADER projektide külastus, kohtumine keskkonnakoolituse keskuse Molai esindajatega.

Alustasime tutvumissõitu varahommikul kl 7. Kitsastel mägiteedel sai sõita vaid ettevaatlikult ja väikese kiirusega, sestap võttis reis aega.

Vahepeatus tegime Sykeas talukooperatiivi õlivabrikus, kuhu oli antud LEADER toetust. Kooperatiiv KASELL SA asutati 2002 aastal, kuulub Lakoonia maakonna Monevasia valla talunikele. Kokku on kooperatiivil piirkonnas 8 õlipressimise vabrikut. Toodangut eksporditakse USAsse, Kanadasse, Lõuna-Aafrikasse, Euroopasse, Iraani Austraaliasse ja mujale. Peamine mure Kreeka õli puhul oli, et oma võimekust ekspordiks ei olnud, vaid õli müüdi Itaaliasse, kus see pakendati ja müüdi Itaalia õli kaubamärkide all. Seda probleemi viimasel ajal kooperatiivid lahendavadki. Saime teada palju huvitavat oliivõli kohta: näiteks, et oliivid peavad jõudma talust vabrikusse 24 tunni jooksul, et riknemine ei jõuaks alata; avatud külmpressiõli pudelis säilivad õli kasulikud omadused vaid kuni 10 päeva. Seetõttu ongi õlipressimisel tähtis õhuhapniku juurdepääsu õlile takistada (õhk asendatakse pressimise käigus lämmastikuga). Värske külmpressiõli on kõige kasulikum töötlemata kasutada salatitel, kuid kui pudel nii kiirelt tühjaks ei saa – pole muret, alati võid ka külmpressõliga praadida.

Monemvasia kindlus asub [omapärasel saarel](#), mis tekkis umbes 4. sajandil maavärina tõttu. Mandriga ühendab 300 m laiust ja 1 km pikkust saart kitsas 200 pikkune maariba, kuhu mahub vaid sõidutee. Turistide parkimisplats asub mandriosas, saarele saavad autoga ligi vaid majaomanikud. 6. sajandil tekkis kaitstud saarele kogukond ja kindlus, mis keskaja edenedes järjest enam kaubandusele pöördus. Oma hiilgeajal elas saarel umbes 40 000 inimest. Piirkond on kuulus veini ja oliivide poolest.

Praegu on saarel kuulu järgi ametlikke elanikke ca 10-15, peamiselt hotellide omanikud. Turiste käib selle eest piisavalt, et saare majandust ülal hoida. Saare asulas annavad tooni kirikud, mis on kas toimivad või juba lagunened. Teekond kuuma ilmaga mööda küllastajate poolt aastakümnetega läikima hõõrutud kivitreppe ülespoole Agia Sofia kiriku poole polnudki nii kerge, mõned meid jõudsid vaid poolele teele.

Küllastasime LEADER toetuse saanud restorani. Küsisime toetuse saamise kohta: toetust saada ei olnud raske, sest kohalik kontor nõustas hästi. Toetusmäär oli 60%, kogumaksumus 300 000 eurot, mille eest rajati uus köögiblokk. Tegime paik-vaatlust ja kiikasime uude kööki.

Saabumine tagasi Leonidiosse kl 18.00 taas mööda käänulisi mägiteid.

Autoreis tagasi Ateenasse, saabumine kl 22.

Õöbimine hotellis PARK HOTEL <https://www.theparkhotel.gr/en/>, lennujaamast 13 km.

auto ära andmine

9. juuli Pühapäev

Lend Ateena 7.20 – Viin 9.15 – Tallinnasse saabumine 12.25

Tagasi koju

SEMINARI ETTEKANDED / PRESENTATIONS OF THE SEMINAR (in Engl)

[Parnoni mäe looduskedkus Leonidios](#) / Information Center for the Flora of mount Parnon

[Molai looduskeskuse etekanne](#) / Center for Environmental Education of Molai

[Parnonase arenduskeskust tutvustav ettekanne](#) / Regional Development Company of Parnonas

[Seminari protokoll](#) / Meeting report

[Bisofääri programmi projekti kava](#) Actions of the Transnational Cooperation Project "Biosphere Reserve Value to the Local Community",

within the local CLLD / LEADER program 2014-2020

[Projekti eesmärgid ja tulemused](#) / The Value of Biosphere Reserve in the Local Community

[Hiiumaa rakendamas biosfääri programmi](#) / Implementation of the UNESCO Biosphere Program by the local community

[Osavõtjate nimekiri](#) / List of participants

Hiidlaste Koostöökogu osalejad kohtumisel: Jan Ignahhin, Reet Kokovkin, Ilmi Aksli

Saarte kalanduse esindaja: Mihkel Undrest

MTÜ Hiidlaste Koostöökogu